

Dichtbij en toch ver weg, ringen in Frans Guyana.

Gijs van Tol

Begin maart heb ik een bezoek gebracht aan Frans Guyana. Dat is dichtbij, want het is gewoon een departement van Frankrijk, maar toch ver weg, want het grootste deel van het land bestaat uit tropisch regenwoud, met een keur aan typisch zuid Amerikaanse vogelsoorten. Een belangrijke aanleiding voor dit bezoek was het ringonderzoek dat plaats vindt in het Trésor reservaat (ca 2500 ha), eigendom van de Nederlandse stichting "Trésor" (website: www.tresorrainforest.org, donaties voor het beschermen van dit tropisch regenwoud zijn van harte welkom!)

De Franse invloed blijkt niet alleen uit het gebruik van Franse ringen en het examen van ringers door een Franse examencommissie. Ook de opzet van het ringprogramma is in grote lijnen gelijk aan dat in Frankrijk. Het "STOC" programma (Suivi Temporel des Oiseaux Commun) in Frans Guyana is gestart in juni 2007. Een vangsessie loopt van 's middags 12 uur tot 's avonds ca 18.00 uur, met aansluitend de volgende dag van 6.00 tot 12.00 uur. Tot nu toe is elke 2 maanden een sessie gehouden. Voor zover ik weet is dit het enige programma in heel Zuid Amerika dat op systematische wijze vogels ringt in de ondergroei van het tropisch regenwoud. Het programma draait – net als een groot deel van het Nederlandse ringwerk- op de belangeloze inzet van vele vrijwilligers, waaronder de beheerders van het reservaat (Kevin Pineau en Charlotte Briand) en de nationale vogelaarsvereniging "GEPOG".

Voraf heb ik twee maal een wandeling gemaakt in het reservaat. Je vraagt je dan af of je überhaupt wel iets zult vangen. Er is niet alleen een goed ontwikkelde onderbegroeiing aanwezig, maar ook de midden etage is uitermate gevarieerd, en het kronendak reikt tot ca 50 m hoogte! Ook het aantal waargenomen vogels is niet groot, en ze bewegen zich meestal in groepjes ruim boven mistnet hoogte. Om dit soort problemen het hoofd te bieden wordt gevangen met 40 netten van 12 m. Er wordt

een mix gebruikt van o.a. Engelse en Poolse netten; over de laatste de bekende klachten: ongelijke lengte en rek in de spanlijnen, en van die verdomde knoopjes in de spanlijnen waar het net bij het opzetten altijd aan blijft hangen. Hijsnetten worden nog niet gebruikt, maar er wordt over gedacht om ze te installeren.

Voordat daadwerkelijk gevangen kan worden komt er nog wel het een en ander kijken. Nadat een team van vrijwilligers is geregeld komt de hele groep 's ochtends bij de ringplek bijeen. Netten en ringmaterialen, eten en drinken voor een etmaal, hangmatten en zeilen voor de ringtent en bivak, alles moet een paar 100 meter het bos in worden gesleept, en de basis moet worden geïnstalleerd. Daarna worden de netten opgezet, die stipt om 12 uur worden geopend.

Tijdens de allereerste vangsessie in juni 2007 werden 200 vogels in 32 soorten geringd. De sessie van 1 en 2 maart van dit jaar was aanzienlijk minder succesvol. Normaal is februari -maart een minder regenrijke periode, maar dit jaar werden alle regenval records gebroken. Na een vrij droog begin van de middag begon het geleidelijk aan steeds meer te regenen; omdat de verwachting voor de zondag nog veel meer regen voorspelde werd de vangsessie aan het eind van de middag afgebroken. Daarmee viel ook het geplande vleermuis onderzoek in de nachtelijke uren in het water.

Het totaal resultaat: toch nog 12 nieuwe vogeltjes en 7 terugvangsten met in totaal 11 verschillende soorten (zie tabel 1, pag. 50).

De soortensamenstelling blijkt in de loop van de tijd flink te verschuiven. Zo werden bij de eerste sessie in juni onverwacht veel (55 ex) McConnells vliegenvangers gevangen. Behalve enkele exemplaren in augustus is deze soort verder niet meer gevangen. Waren ze alleen kort aanwezig vanwege voedsel, of was er een gemeenschappelijke baltsplaats? Of is het een broedvogel die wegtrekt? Niemand die het weet, maar iedereen is dus benieuwd of deze vliegenvanger in juni ineens weer opduikt. Dan wordt wellicht weer een klein tipje van de

Tabel 1. Overzicht van de vangsten in Trésor op 1 maart 2008.

Wetenschappelijke naam	Engelse naam	Nederlandse naam	vangst	Controle
<i>Glyphorhynchus spirurus</i>	Wedgebilled woodcreeper	Wignsnavelmuisspecht	3	4
<i>Arremon taciturnus</i>	Pectoral sparrow	Groenruggors	2	-
<i>Phaethornis superciliosus</i>	Long tailed hermit	Langstaart heremiet kolibri	2	-
<i>Phaethornis malaris</i>	Great billed hermit	Langsnavel heremiet kolibri	1	-
<i>Campylopterus largipennis</i>	Grey breasted sabrewing	Grijsborst sabelvleugel	1	-
<i>Leptopilla rufaxila</i>	Grey fronted dove	Grijskruiduil	-	1
<i>Xenops minutus</i>	Plain xenops	Spaarmanns xenops	-	1
<i>Hypocnemis cantator</i>	Warbling antbird	Orpheus mierkruijer	1	-
<i>Myrmotherula brachyura</i>	Pygmy antwren	Dwergmiersluijer	1	-
<i>Pipra erythrocephala</i>	Golden headed manakin	Goudkop manakin	1	-
<i>Tachyphonus surinamus</i>	Fulvous crested tanager	Goudkuif tangare	-	1
11 soorten			12	7

sluier opgelicht! Ook van de goudkop manakin werden vrij grote aantallen (47 ex) gevangen tijdens de eerste sessie; dit werd door de onderzoekers toegeschreven aan de aanwezigheid van een baltsplaats in het vanggebied. De wigsnavel muisspecht is op alle vangdagen goed vertegenwoordigd; kennelijk is het een zeer plaatstrouwe vogelsoort. Dat wordt bevestigd door het relatief grote aantal terugvangsten.

Bij het ringen wordt uiteraard de soort vastgesteld (zelfs dat is ook niet altijd eenvoudig!) en waar mogelijk geslacht en leeftijd; verder worden standaard vleugel- staart- en snavellengte en gewicht bepaald. Eventuele rui-kenmerken en broedvlek worden genoteerd. Opvallend verschil met Europa (of Noord Amerika) is dat je hier als ringer géén Svensson (of Pyle) ter beschikking hebt voor de handkenmerken. Dat is informatie die hier via de vangsten en hervangsten allemaal nog bij elkaar moet worden gesprokkeld!

Het onderzoek levert ook een belangrijke bijdrage aan het inzicht in het voorkomen van soorten; in het onoverzichtelijke en slecht toegankelijke tropische regenwoud zijn betrouwbare inventarisaties minder eenvoudig uit te voeren dan in Nederland!

Van de gevangen kolobri's (heremiet en sabelvleugel) worden wel alle gegevens genoteerd, maar ze worden niet geringd. De pootjes zijn zo klein en zo kort dat hiervoor speciale ringen (vergelijkbaar met onze ijsvogelringen, maar dan nog kleiner!) nodig zijn. Het uit het net halen van een kolibri – zelfs van de stevigere soorten als heremiet en sabelvleugel- is geen sinecure; door de kleine pootjes heb je weinig "grip" op de vogel, en bovendien fladderen ze erg met de vleugels.

Alle gevangen vogels worden "verwerkt" in het basiskamp, en daar ook losgelaten. Volgens de (Franse) voorschriften voor de STOC moeten de vogels bij de vangplek (dus de netten) worden geringd en losgelaten. Dat is met het grote aantal netten met twee uithaal ploegen in het bos vrijwel ondoenlijk, zeker wanneer ook nog extra aandacht nodig is voor de determinatie en het op de foto vastleggen van

aanvullende kenmerken. Belangrijk is wel dat de afstand tot de netten altijd vrij klein is (maximaal ca 300 m).

Naast deze (beperkte) vangactiviteiten heb ik een aantal aardige vogelgebieden in de naaste omgeving bezocht. Aansluitend aan het Trésor reservaat is een groot beschermd gebied aangewezen met tropisch regenwoud, natte savanne en moerassen, krekens en kustvlaktes met mangrove bossen en slikvlaktes. Enkele jaren geleden is ontdekt dat dit gebied een kolonie met ca 2000 paren van de zeldzame agami reiger herbergt. De grootste tot nu toe bekende kolonie is in Costa Rica, en omvatte minder dan 20 paren! Men vermoedt dat de reigers na het broedseizoen over een groot deel van Zuid Amerika uitzwermen; wat moet dat spannend zijn om een paar zendertjes te monteren!

Overigens is de kans om deze reiger te zien voor de bezoekende vogelaar heel klein; de kolonie bevindt zich in een afgelegen moeras, en is alleen per helikopter bereikbaar. Een andere specialiteit van dit gebied, en veel gemakkelijker om te zien is de hoatzin, een merkwaardige prehistorische vogel die uitsluitend van bladeren leeft. De nationale vogelaarsvereniging GEPOG heeft op de website (www.gepog.org) een handig overzicht van belangrijke vogelgebieden,

met een korte lijst van de belangrijkste vogelsoorten.

